

Illunik nioqquteqartarnerup naleqqussarnissaa pillugu inatsisiliornermut atatillugu illunik tunisinermi illup pitsaassusaata nalunaarusiuunneqartalernissaanut atatillugu pitsaaqutit akorngutillu misissorneqartarnissaasa inatsisitigut atuuttussanngortinneqarnissaat kiisalu illut nukissiuutitigut nalunaaqutsertarlernissaasa inatsisitigut piunnaqatigineqartalernissaa pillugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuinermut atatillugu aamma sillimmasiisarfiit piginnittut nikinnerannut atatillugu sillimmasiisalernissamut peqataatinneqartarnissaminnik piunnaqataat naliliiffigineqartussaavoq.

(Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit)

pillugu

Sanaartornermut Avatangiisinullu ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA.

Siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani saqqummiunneqartoq.

Ataatsimiititaliap suliarinninnerani ilaasortat uku peqataapput:

Inatsisartutmedlem Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit, Siulittaasoq

Inatsisartutmedlem Justus Hansen, Demokraterne, Siulittaasup tullia

Inatsisartutmedlem Storm Ludvigsen, Inuit Ataqatigiit

Inatsisartutmedlem Knud Fleischer, Kattusseqatigiit Partiat

Inatsisartutmedlem Malik Berthelsen, Siumut

Inatsisartutmedlem Anders Olsen, Siumut

Inatsisartutmedlem Kim Kielsen, Siumut

Ulloq 3. maj 2012 UPA 2012-mi siullermeerpeqarnerata kingorna Ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa, matumuunakkullu Inatsisartunut naliligassanngorlugu aalajangiinissaannut tunngavissatut isumaliutersuutini saqqummiullugu.

Siunnersuutip imaa aamma siunertaa

Siunnersuuteqartup siunnersuummigut kissaatigaa, pigisanik aalaakkaasunik nioqquteqartarnermi pitsaassutsimik nalunaarusiortalernissap inatsisitigut piunnaqatit atuutilersinneqarnerisigut aamma nukissiuutitigut nalunaaqutsersuisarneq pillugu inatsisitigut piunnaqatit atuutilersinneqarnerisigut iluaqutaasut aamma ajoqutaasut pillugit Naalakkersuisut misissuuneqarnerisigut. Misissuinermut atatillugu aamma sillimmasiisarfiit piginnittut

nikinnerannut atatillugu sillimmasiisalernissamik aaqqissuussinermut peqataarusunnersut aamma peqataaratarsinnaaneranni piumasaqaataasussat qulaajarneqassapput.

Siunnersuutip Inatsisartuni siullermeerneqarnera

Inatsisartuni suliarineqarnerani ataatsimut isigalugu siunnersuut siamasissumik tapersorsorneqarpoq, maleruagassanullu atuuttunut sanilliullugu pigisanik aalaakkaasunik nioqquteqarnermi pisisut pitsaanerusement inatsisitigut atugaqarnissaannut maleruagassiortoqarsinnaanersoq misissorneqassasoq partiit ajunngitsutut isigaat. Siunnersuut Ataatsimiititaliamut innersuunneqassasoq siamasissumik isumaqatigineqarpoq, ilaatigut aaqqissuussinermi pisisumut aamma/imaluunniit tunisisumut nammineq piumassutsimik tunngaveqarluni maleruagassat inaarsarneqassanersut pillugit Ataatsimiititaliap isummersornissaa siunertaralugu.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarnera

Apeqqutit

Siunnersuutip suliarineqarnerani atugassatut Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannernullu Naalakkersuisoq Ataatsimiititaliap arlalinnik apeqquteqarfigisimavaa. Apeqqutit akissutillu isumaliutissiisummut uunga **ilannugussaq 1**-itut tapiliunneqarput. Ataatsimiititaliap apeqqutai akissutillu siunnersuummut nassuiaatinik paasinarsaatinillu imaqarput.

Pigisanik aalaakkaasunik il.il. pisinermi atuisunik illersuinissaq pillugu inatsit

Pigisanik aalaakkaasunik nioqquteqarnermi amigaatit pillugit suliat amerliartornerat pissutigalugu Pigisanik aalaakkaasunik il.il. pisinermi atuisunik illersuinissaq pillugu inatsit Folketingip 1995-imi akueraa.

Danskit maleruagassai malillugit isumaqatigiissuteqarneq sioqqullugu pitsaassuseq pillugu nalunaarusiamik tunisisumit kiisalu piginnittut nikinnerannut sillimmasiinerme neqeroorummik pisisoq tigusaqarsimappat aamma sillimmasiissutip affaanik tunisisup akiliinissaanik neqerooruteqarsimanermi, tunisisoq ukiuni 20-ni taarsissuteqarnissamut akisussaatinneqassanngilaq.

Taamaalilluni pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortoqassanersoq tunisisup nammineq kissaatiginerini aalajangigassaraa. Tunisisup piumasaqaatit siuliani taaneqartut naammassippagit, pisisorlu piginnittut nikinnerannut sillimmasiineq piumanngippagu, taamaakkaluartoq tunisisoq ukiuni 20-ni taarsissuteqarnissamut akisussaaffeqartitaassanngilaq.

Pissutsit misissuinerme qulaajagassat

Pitsaassutsimik nalunaarusiat aamma piginnittut nikeranni sillimmasiineq Kalaallit Nunaanni atuutinngilaq. Taamaalilluni Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, danskit maleruagassaat Kalaallit Nunaanni atuutilersinnaanersut misissuinermi qulaajarneqarnissaa pingaaruteqartorujussusoq. Taamaalilluni danskit maleruagassaasa Kalaallit Nunaanni kunngip peqqussutaatigut atortussanngortinneqassanersut, imaluunniit pissutsit Kalaallit Nunaata nammineq inatsiseqarnerminut ilanngutissanerai misissuinermi isummerfigineqassasoq Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq.

Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortarnissamik aamma nukissiuutitigut nalunaaqutsersuisarnissamik inatsisitigut piunasaqaatini suut iluaqutaanersut aamma ajoqutaanersut pillugit Ataatsimiititaliaq annertunerusumik nalilersuerusunngilaq, tamatumami qulaajarnissaa siunnersuummi siunertaarpiarmat. Taamaattorli immikkoortuni tulluuttuni ajornartorsiutit pissutsillu arlallit Naalakkersuisut misissuinerminni minnerpaamik ilannguttariaqagaattut Ataatsimiititaliap isumaqarfigisai Ataatsimiititaliap annertunerusumik samminiarpai.

Pigisanik aalaakkaasunik qanoq annertutigisumik niueruteqartoqartarnersoq, kiisalu pineqartut pillugit inatsisiliornerup atuutilernerani taamatut niueruteqartarnermut aqutsinikkut aningaasaqarnikkullu pisariaqartut niueruteqarnerup annertussusaanut naleqqersuunneqarsinnaanersut misissuinermi soorunami aallaqqaammut qulaajagassaapput.

Tamatuma kingorna pigisanut aalaakkaasunut atatillugu pitsaassuseq pillugu nalunaarusiorneq pillugu inatsisiliornermik kiisalu nukissiuutitigut nalunaaqutsuisarnermik inatsisitigut pisussaaffeqarmik piareersaanermi aqqissuussinerit assigiinngitsut suut pisariaqassanersut misissuinermi qulaajarneqassapput. Pigisanik aalaakkaasunik niuernermit atatillugu tuniniaasoq pitsaassuseq pillugu nalunaarusiamik inaarsaassanersoq aamma nukissiuutitigut nalunaaqutsersuineq isumagissaneraa, imaluunniit aqqissuussinerup nammineq piunassutsimik periarfissaalernerani iluaqutissartaqarnersoq inatsisitigut piunasaqaataassanersoq tassani immikkut eqqarsaatigineqarpoq.

Tamatumunnga atatillugu sumiiffinni assigiinngitsuni niueruteqarnermi pitsaassutsimik nalunaarusiorneq pigisap nalinganut naleqqutinngitsumik pisariaqanngitsumillu akissaajaatinik amerlanerusunik kinguneqartitsisussanik illunik isasooriaannarnik peqarnersoq nalilersortariaqassaaq. Inatsisartuni suliap ingerlanneqarnerani siunnersuuteqartup taavaa, annikinnerpaaffissatut naliusumik killiliinissamut maleruagassiornissaaq eqqarsaataasinnaasoq, taamaalilluni pigisat aalajangersimasumik akiusoq ataallugu nalilerneqarlutik niuerutigineqartut, pigisanik aalaakkaasunik niuernermi pitsaassuseq pillugu nalunaarusiornissamik piunasaqaammut ilaatinneqassanatik. Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq taamatut periarfissami iluaqutit aamma ajoqutit misissuinermi aamma ilaatinneqassasut.

Ataatsimiititaliap suliarinninnerminut atatillugu pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap inaarsarneqartarneranut inatsisitigut piumasaqaasiortoqartalissappat aamma nukissiuutitigut nalunaaqutsiisalnissaq pillugu inatsisitigut piumasaqaasiortoqartalissappat immikkullu pisisup pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortoqarnissaa piumanngippagu imaluunniit piginnittut nikinnerannut sillimmasiinissaq kissaatiginngippagu pisisumut inatsisitigut atugassarititat maannamut inatsisitigut maleruagassani atugassarititanut saniulliullugu ajornerulissanersoq ilaatigut Naalakkersuisunut Ataatsimiititaliamit nassuiaqquneqarpoq. Naalakkersuisut akissutaat Ataatsimiititaliap ataatsimut isigalugu tusaatissatut tiguaa.

Inatsisiliornerit pineqartut suliarileratarsinnaaneranni pisisumut tunisisumullu inatsisitigut atugassarititaasut oqaatigissallugit piaarpallaartoq Naalakkersuisut oqariartuutigigaat immikkut Ataatsimiititaliap maluginiarsimavaa, misissuinerummi tamannarpiaq ersersittussaammagu. Inatsisiliornerit pineqartut suliarileratarsinnaaneranni pisisumut tunisisumullu inatsisitigut atugassarititaasut Naalakkersuisut aamma misissorniarmassuk Ataatsimiititaliap nuannaarutigigamiuk tamatumani oqaatigineqassaaq.

Kiisalu Kalaallit Nunaanni piginnittut nikinnerannut sillimmasiinermik aqqissuussinerup aamma nukissiuutitigut nalunaaqutsersuinerup piumasarineqarnerata atuutilerneranni unammilligassaasinnaasut pillugit Naalakkersuisut oqaaseqaataat Ataatsimiititaliap maluginiarpai. Unammilligassat tamakku pillugit inerniliinerit Ataatsimiititaliap qilanaaralugit isiginiassavai.

Tamatumunnga atatillugu Ataatsimiititaliap naatsorsuutigaa, piginnittut nikinnerannut sillimmasiineq pillugu aqqissuussisoqanngippat, pitsaassuseq pillugu nalunaarusiat inatsisitigut piumasaqaasiaralugit aqqissuussinermi suut iluaqutaasinnaanersut aamma ajoqutaasinnaanersut misissuinermi aamma isummersorfigineqassasoq.

Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap imai

Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap imaqarisassaanut sunik piumasaqaateqartoqassanersoq soorunami Naalakkersuisut misissuineranni isummerfigineqassaaq.

Danmarkimi pitsaassuseq pillugu nalunaarusiat suliarineqarneranni illup silataani iluanilu atortut sanaartormik paasisimannittup misissortarpai, tamatumani illup pineqartup illunik pisoqaqataannik sanilliussilluni illup pitsaassusia nalilertarlugu. Tamatuma saniatigut 1. maj 2012-minngaanniit nalunaarusiaq makkuninnga imaqassaaq:

- Illup qaavata qanoq sivisutigisumik suli atasinnaanera. Illup qaavata ilaata sivikinnerpaamik suli atasinnaasup qanoq sivisutigisumik atasinnaanera sanaartukkanik paasisimannittup

nalunaarutigissavaa. Illup qaavata ilaata taassuma qanoq sivistutisumik atasinnaanera ukiut tallimakkaarlugit nalunaarutigineqartassaaq.

- Illup suussusianik allaaserisaq. Illut sananeqarnermikkut assigiinngisitaartumik ilusilikkat 20-it 25-illu akornanniittut tunngavigalugit, taakku akornanni illu aalajangersimasooq sorleq pineqarnerooq, kiisalu taassuminnga illumik pisisup suna immikkut maluginiassaneraa sanaartukkanik paasisimannittup nalunaarutigissavaa.

- Atortuutit innaallagiatortut pillugit nalunaarusiaq – taanna atortuutit innaallagiatortunik ikkussuisartup akuerineqarsimasup suliarissavaa, illumili atortuutit innaallagiatortut taamungaannaq toqqarneqartut aallaavigalugit atortuutit innaallagiatortuni taakkunani kukkunertaqarnerooq imaluunniit amigaateqartoqarnerooq paasissutissiisaaq.

2014-ip missaaninngaanniit pitsaassuseq pillugu nalunaarusiami aamma pigisami aalaakkaasumi “isugutak pillugu pissutsit” pillugit paasissutissat ilanngunneqartalissapput.

Taamaattumik aamma siunnersuummut uunga atatillugu pitsaassuseq pillugu nalunaarusiami imarisassanut piunasaqaatit suut ilaatinneqassanersut aamma Danmarkimisuulli piunasaqaatinik immikkut ittunik sukannertigisunillu atuutsitsisoqassanersooq misissuinermi aamma isummersortoqassaaq. Tamatumunnga Ataatsimiititaliap oqaatigissavaa, Kalaallit Nunaanni oqut pillugu ajornartorsiutit annertuut isiginiarlugit inigisami isugutaap annertussusaa pitsaassuseq pillugu nalunaarusiami immikkut isummerfigineqassasooq, siunnersuuteqartummi aalajangiiffigisassatut siunnersuummini ilaatigut tamanna taammagu. Taamaattumik pitsaassuseq pillugu nalunaarusiami taamatut piunasaqaatip Kalaallit Nunaanni atuuttariaqarnera aamma misissuinermi ersersinneqartariaqarpoq.

Pitsaassuseq pillugu nalunaarusiamut atatillugu Ataatsimiititaliap aamma oqaatigissavaa, pitsaassuseq pillugu nalunaarusiaqarnikkut pigisamik aalaakkaasumik pisisumit pitsaanerumik naliliinissaq soorunami periarfissaqalissamat, taamaattumilli pitsaassuseq pillugu nalunaarusiami allaaserineqarsimannigitsunik pigisaaq aalaakkaasooq kukkunertaqannginnerooq aamma amigaateqannginnerooq qulakkeerneqarsinnaanngilaq. Aamma sanaartukkanik paasisimannittup suut misissorsinnaaneraai killeqartussaavoq, assersuutigalugu sanaartukkanik paasisimannittoq pitsaassuseq pillugu nalunaarusiornermut atatillugu pigisamik aalaakkaasumik isaterisinnaanngilaq.

Sanaartukkanik paasisimannittut

Ataatsimiititaliap isumaqarpoq, misissuinermi Naalakkersuisut isummerfigisariaqagaat alla tassaasooq, sanaartukkanik paasisimannittunut pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortussanut suut piunasaqaatigineqassanersut. Ilinniarsimassutsikkut suut piunasaqaatigineqassanersut, aamma Danmarkimisuulli sanaartukkanik ilisimannittussanngortitsinermik aqqissuussinermik

assingusumik aallartitsisoqassanersoq qulaajarneqassaaq. Tamatumunnga atatillugu oqaatigineqassaaq, pitsaassuseq pillugu nalunaarusiaq kukkunertaqassappat amigaateqassappallu sanaartormik paasisimannittoq akisussaasuussammat, taamaalillunilu sanaartukkanik ilisimannittoq akisussaanermut sillimmasertariaqassaaq. Sanaartormi paasisimasallip akisussaanermut immikkut sillimmasiiniarnerat sillimmasiisarfinnit akuerineqassappat, sillimmasiisarfiit sanaartormik paasisimannittumut arlaqartutigut piunasaqaateqartarniarnerat ilimagisariaqarpoq.

Pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermi pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortarneq inatsisitigut piunasaqaatigineqartallissappat, sanaartormik paasisimannittup tuniniaasumut attuumassuteqannginnissaa Ataatsimiititaliap aaqqissuussinermut pingaaruteqartut isigaa. Tamatumunngali atatillugu eqqumaffigisariaqarpoq, illoqarfiit tamarmik sanaartormik paasisimannittumik immikkut peqarsinnaanngimmata, taamaattumillu sanaartormik paasisimannittoq illoqarfimmiit allamit tikisinneqartariaqassappat, angalanermut najugaqarnermullu akissaajaatit pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap akianut ilanngunneqartassasoq naatsorsuutigisariaqarpoq. Taamaattumik sanaartormik paasisimannittoq qanoq pisariaqartinneqartigissanersoq, pissusiviusullu tunngavigalugit pisariaqartinera periarfissaanersoq misissuineri ersersinneqartariaqarportaaq. Misissuinermittaaq paasisariaqarpoq, pitsaassuseq pillugu nalunaarusiornermi aningaasartuutit tunisineri akiusumut naammaginarumik naleqquttuunersut naatsorsuutigineqarsinnaanersoq.

Pigisanik aalaakkaasunik niuernerme maleruagassiorneq ukiuni kingullerni tallimani arlaleriarluni Inatsisartuni oqallisaasarsimavoq. 2007-imi Inatsisartut UPA 2007/126 sammivaat – “Illunik ilaqtariinnut ataatsinut inissianik, ilaqtariinnut marlunnut inissianik kiisalu inissianik uiguleriaaani ammoortunik akunnequtsersukkanik niuernerme illut qanoq issusiinik nalunaarusianik pissarsisoqarsinaasarnissaanut Naalakkersuisut maleruagassioqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.” Siunnersuut itigartinneqarpoq, kisiannili taamanikkut Naalakkersuisut aappassaaneerinerme akissuteqaatiminni ima taasaqarput: ”Pigisanilli aalaakkaasunik niueruteqarneq pillugu inatsisiliorqarsinnaanera siunnerfigalugu siunnersuummi siunertaasut isumaliutersuutitut ingerlateqqinneqartussanut Naalakkersuisuniit ilaatikkusunneqarput.”

2010-mi Inatsisartut UPA 2010/35 akueraat: ”Illuutinik niuernerme immikkut erseqqissunik maleruagassiisuusumik inatsimmik Naalakkersuisut suliaqaqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.”

Siullermeerneqarnerani Naalakkersuisut akissumminni taavaat, inatsisiliorneq siusinnerpaamik 2011-mi saqqummiunneqarsinnaasoq. Siunnersuuteqartup aalajangigassatut siunnersuutini ima tunngavilersorpaa: ”Taamaattumik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuummi matumani kissaatigivara, Naalakkersuisut pisussaaffilerneqassasut illunut inuit najugassaannut tunngatillugu

niuernermut immikkut iluarsisutaasussamik piaarnerpaamik Kalaallit Nunaannut atuuttumik inatsisiliortoqassasoq paasiuminartunillu malittarisassiortoqassasoq.”

Siunnersuuteqartumit saqqummiunneqartut innersuussutigalugit Ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, siunnersuummut atatillugu UPA 2010/35 naapertorlugu pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermi maleruagassanik suliaqarnermi inerniliunneqarallartut Naalakkersuisut misissuinerannut ilaatittariaqarnerat naleqqulluinnartuusoq.

Ataatsimiititaliap Naalakkersuisunut apeqqummini aamma suliap killiffianik paasitinneqarnissaq, kiisalu taamatut suliaqarneq pillugu Inatsisartuni ataatsimiititaliat qanoq annertutigisumik ilisimatinneqarsimanersut pillugu nassuiaateqarnissaq qinnutiginikuu. Naalakkersuisunit akissut tunuliaqutaralugu UPA 2010/35 naapertorlugu pigisanik aalaakkaasunik maleruagassiornermik suliaqarnerup kinguaattoorsimanera Ataatsimiititaliap paasivaa. Suliami taamatut kinguaattoortoqarsimanera, kiisalu suliap kinguaattoornera pillugu Ataatsimiititaliap ilisimatinneqarsimannginnini ajuusaarutigilluinnarpaa.

Suliaq maanna annertunerusumik kinguaattorfianani ingerlanneqassasoq Ataatsimiititaliap paasivaa. Suliami killiffik pillugu ataavartumik ilisimatinneqartarnissaq Ataatsimiititaliap kissaatigaa.

Siunnersuummut uunga atatillugu misissuinerup inernilerneqarnissaa neriutigigamiuk, suliallu ingerlanera pillugu ataavartumik ilisimatinneqarnissani kissaatigigamiuk Ataatsimiititaliap oqaatigissavaa. Aammattaaq Ataatsimiititaliap kaammattuutigissavaa, pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortarnermik aamma/imaluunniit nukissiuutitigut nalunaaqutsersuisarnermik inatsisiliornissaq Naalakkersuisunit naleqquttuussasoq isumaqarfigineqarpat, tamannalu Naalakkersuisut misissuinerisa takutippassuk, taava tamanna pillugu siunnersuummik tigussaasumik Naalakkersuisut Inatsisartunut saqqummiusseqquneqarput.

Siunnersuutip aningaasatigut aqutsinikkullu kingunissai

Pisortanut aningaasatigut aamma aqutsinikkut nukinnik siunnersuutip atuiffiunissaa Ataatsimiititaliap nalilerpaa, taakkulu sulianik allanik annikillileeratarnikkut nammineq atugassaneersunit tiguneqarsinnaassasut. Aamma pitsaassuseq pillugu nalunaarusiat inatsisitigut pisussaaffittut piumasaqaatigineqartalissappata aqutsinikkut aningaasatigullu kingunerisassat siunnersuuteqartup taasai Ataatsimiititaliap paasivai. Inatsisissatut siunnersuutip tigussaasumik suut imarissanerai Ataatsimiititaliap annertunerusumik oqaaseqarfigerusunngilaa, tamanna misissuinermi aamma ilanngunneqassasoq Ataatsimiititaliap naatsorsuutigigamiuk.

Ataatsimiititaliap inassutai

Ataatsimiititaliap **isumaqatigiittup** aalajangiiffigisassatut siunnersuut akuerisassanngorlugu inassutigaa.

Taamatut oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Naaja Nathanielsen,
Siulittaasoq

Kim Kielsen

Justus Hansen

Malik Berthelsen

Storm Ludvigsen

Anders Olsen

Knud Fleischer

Sanaartornermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliaq
Att. Naaja Nathanielsen

ILANNGUSSAQ 1

**Sanaartornermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap UPA2012/66-imik
suliaqarneranut atatillugu apeqqutit**

21. maj 2012
Sagsnr. 2012-066322
Dok. Nr. 913440

Sanaartornermut Avatangiisinullu Ataatsimiititaliap UPA12/66-imik suliaqarneranut
atatillugu apeqqutit uku akeqqullugit Ataatsimiititaliap Naalakkersuisoq qinnuigissavaa:

Postboks 909
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 54 10
E-mail: iaan@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Akissuteqaat

(Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu Naalakkersuisoq)

Apeqqut 1:

*Pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermi pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap
inaarsarneqartarneranut inatsisitigut piumasaqaasiortoqartalissappat aamma
nukissiuutitigut nalunaaqutsiisalernissaq pillugu inatsisitigut
piumasaqaasiortoqartalissappat pisisup inatsisitigut inissisimanagera maannamut
inatsisitigut inissisimanermut sanilliullugu ajornerulissanersoq Naalakkersuisunut
nassuiaqquneqarpoq. Nassuiaanermi pisisup pitsaassuseq pillugu nalunaarusiap
inaarsarneqarnissaa piumanngippagu, pisisup inatsisitigut inissisimanagera
Naalakkersuisunit aamma isummerfigeqquneqarpoq. Piginnittut nikinneranni
sillimmasiineranut sillimmasiisarfiit aaqqissuussinermut peqataasimassappata, aamma
piginnittut nikinneranni sillimmasiineranut sillimmasiisarfiit aaqqissuussinermut
peqataassanngippata pisisup inatsisitigut inissisimanagera pillugu Naalakkersuisunit
aamma isummerfigeqquneqarpoq. Tamatumunnga atatillugu piginnittut nikinneranni
sillimmasiineranut atatillugu aaqqissuussinermut sillimmasiisarfiit qanoq annertutigisumik
peqataarusussinnaanersut pillugit Naalakkersuisut aamma oqaaseqaqquneqarput.*

Siunnersuummi aallaavigineqarpoq, "[...] pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermi
pitsaassuseq pillugu nalunaarusiortarnerup atuutsinneqalernissaata, aamma illuutit
nukissiuutitigut nalunaaqutserneqartarnerisa inatsisitigut piumasaqaatigineqartalernissaata
atuutsinneqalernerani pitsaaqutinik ajoqutinillu misissuinerup aallartinneqarnissaa".
Tassalu inatsit pineqartoq atuutsinneqalissappat, pisisup (tunisisullu) inatsisitigut
inissisimalernissaanut oqaaseqaateqassalluni suli siusippallaarpoq, pissutigalugu
misissuinerne taakorpiaat apeqqutillu allarpassuit paasinarneqarnissaat
misissorneqassasut ilimagineqartariaqarmat.

Apeqqutit ilaatigut akissutissarsiniarneqartussat allat teknikkimut aningaasaqarnermullu
tunngasuupput, tassani inunnut aamma/imaluunniit suliffeqarfinnut, inatsit
atuutilissappat qanoq issutsimik nalunaarsuinissamik nukissiuutitigullu
nalunaaqutsiinissamik piumasaqartalernissaq pisariaqartussaammat. Illunik inissianillu
niueruteqarneq ima annertutigilersimava, nakkutilliisuutitanut pisariaqartinneqartunut
aningaasalersuinissamut isumannaatsumik tunngaviliisoqartariaqarluni? Danskil illunik

misissuisarnermut aaqqissuussinerannut attaviliisinnaanermut periarfissat suuppat, aamma tamanna periarfissatut piviusuua?

Taamatuttaa q piginnittut nikinnerannut sillimmasiisinaanermut apeqqut sillimmasiisarfiit qanoq isumaqarfigineraat misissorneqartussaavoq.

Tamatuma saniatigut immikkut erseqqissaatigineqassaaq, nalinginnaasumik pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarneq aammalu pingaartumik inissianik nammineerluni pigisanik najugaqarfissanik niueruteqarneq assigiinngitsorujussuummata.

Danmarkimi inissiamik nammineerluni pigisamik tunisisoq pigisanik aalaakaasunik pisinermi atuisut illersorneqarnerat pillugu inatsit naapertorlugu ukiuni qulini akisussaasuunissaminik pinngitsuunissamut periarfissaqarpoq. Tassalu inissiamik nammineerluni pigisamik tunisisup, soorlu illumik ilaqutariinnut ataatsinut inissiamut tunineqartussamut akisussaatinneqannginnissamut maleruagassanik atuisinnaanini atorsinnaavaa.

Tunisisoq illut niueruteqarnermi pineqartut tamarmik qanoq issusiinut innaallagissamullu atortulersuutitut nalunaarusiamik saqqummiussisussaavoq, taamaalillunilu sillimmasiisarfiit inissiaruarni inissianik nammineerluni pigisanik piginnittut nikinneranni sillimmasiissummik – illut misissorneqarnissaannut aaqqissuussineq malillugu – neqerooruteqarsinnaapput. Tassalu inissiat nammineerluni pigisat taamatullu taakkunani init ataatsimoorussat qanoq issusiinut innaallagissamullu atortulersuutitut nalunaarusiornissaq piumasarineqarpoq. Tunisisup niueruteqarnermi qanoq issutsimut nalunaarusiortoqassanersoq aammalu piginnittut nikinnerannut sillimmasiisoqassanersoq aalajangertussaavaa.

Kalaallit Nunaanni niuernerit tunngavissaqarluartut (tassalu piginnittut nikinnerannut aaqqissuussinerusinnaasup iluani) ikinnerat pissutigalugu, sillimmasiisarnemi malitassamik ingerlalluurtumik ineriartortitsinissamut ajornakusoortitsisorujussuusinnaavoq. Taamatut pisoqarnissaanut niuernerup annertussusia annikippallaarpoq.

Piginnittut nikinnerannut sillimmasiinermi ajoqutit nalunaarutigineqartut akiinik aalajangersaanissamut suliassanillu suliaqarnissamut aningaasartuutit amerlasoorujussuupput – najukkamilu najuunnissamut pisariaqartitsiviullutik. Misilittakkat takutippaat, ajoqutit mikisulluunniit "allaffimmiit" naammassineqarsinnaanngitsulluunniit.

Inuinnarnut sillimmasiisarfiit ikittut, Kalaallit Nunaanni sulisuusut, tassaapput ingerlatseqatigiiffiit Danmarkimi ukiorpassuarni sulianut taamaattunut annertuunik annaasaqartarnerup kingunerisaanik piginnittut nikinnerannut sillimmasiisarnermik atuiniaratik aalajangersimasut.

Illunik imaluunniit inissianik nammineerluni pigisanik tunisinermi nukissiuutitigut nalunaaqutsiisarnep inatsisitigut piumasarineqalersinnaanera eqqarsaatigalugu, danskit aaqqissuussinerat pillugu imatut paasissutissiisoqarsinnaavoq:

Suliffeqarfiit akuerisat kisimik nukissiuutitigut nalunaaqutsersuisinnaapput. Akuersissuteqartarnerup kingunerisaanik suliffeqarfiit pitsaassutsimik aqutseriaatsimik atuutsitsilertussaapput, pitsaassutsimut quppersakkanik suliaqartussaapput, ukiumoortumik misissugassanik tigusillattaarluni misissuinernik ingerlatsisartussaapput, aammalu suliffeqarfiit immikkut akuerisat misissuiartorlutik tikeraartarneranni ikiuuttartussaallutik.

Nukissiuutitigut nalunaaqutsersuineq nukissiuuteqarnermut siunnersortimit immikkut ilinniarsimasumit, suliffeqarfimmi nukissiuutitigut nalunaaqutsersuisartutut akuerisami atorfeqartumit suliarineqartartussaavoq. Nukissiuuteqarnermut siunnersorti, Nukissiuuteqarnermut Aqutsisoqarfimmit akuerisaq nukissiuutitigut nalunaaqutsersuinermik suliaqartartussaavoq, aammalu Nukissiuuteqarnermut Aqutsisoqarfik nukissiuuteqarnermut siunnersortip suliaanik tigusillattaarluni misissuisartussaavoq.

Nunatsinni nukissiuuteqarnermut siunnersortit suliaanik misissuisarnermik, kiisalu maalaarutiniq suliaqartarnermik aallartitsinissamut ingerlatsinissamullu aningaasartuutit nukissiamik atuinermi angusanut naleqqunnersut misissorneqartariaqarpoq.

Apeqqu 2:

2010-mi upernaakkut ataatsimiinnermi siunnersuut UPA 2010/35 una Inatsisartut akueraat: "Illuutiniq niuernerimi immikkut erseqqissunik maleruagassiisuusumik inatsimmik Naalakkersuisut suliaqaqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut."

Siunnersuut pillugu suliaqarnerup killiffianik, kiisalu Inatsisartut ataatsimiititaliaat suliap ingerlaqqinnerani qanoq akuutinneqarsimanersoq pillugu paasitinneqarnissamik Ataatsimiititaliaq kissaateqarpoq. Tamatumunnga atatillugu eqqaamaqquneqarpoq, Naalakkersuisut akissumminni taammassuk, siunnersuummut atatillugu Inatsisartuni ataatsimiititaliaq susassaartoq qanimut isummersoqatigineqassasoq, kiisalu Inuussutissarsiornermut ataatsimiititaliaq suliaq pillugu ataavartumik ilisimatinneqartarnissani isumaliutissiisummini qinnutigimmagu.

UPA 2010-mut isumaliutissiisummi amerlanerussuteqartut, pigisat aalaakkaasut akiinut qaffasinnerpaaffiliinissamut inatsisiliornissaq kissaatiginngikkaat, akilersueriaatsilli niuerfimmud tunniunneqarnissaa kissaatigigaat Naalakkersuisut maluginiarpaat. Kisiannili pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermi atuisut isumannaassusiisa qaffanneqarnissaannut maleruagassiortoqarnissaa kissaatigineqarpoq, tassunga illup qanoq issusianut maleruagassat niueruteqarnermi akiusumut naapertuunnissaannut maleruagassat ilaallutik.

Aallaqqaammud siunnersuutaasumi pigisanut akit pillugit maleruagassanik kissaatigineqartuniit, isumaliutissiisummi inassuteqaatigineqartumud ikaarsaarnermi inatsisit taanna aqqutigalugu qulakkeeqquneqarpoq: "pigisap aalaakkaasup niuerutigineqartup qanoq issusia pisisumit tunisisumillu ilisimaneqassaaq.", taassumalu kingunerisaanik suliaqartartussaavoq. Ineqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit imaluunniit Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfimmit suliarineqassanersoq nalornineqarpoq. Taamatut kinguaattoorneq Naalakkersuisut ajuusaarutigaaq, kisiannili suliaqartartussaavoq. Taamatut kinguaattoorneq Naalakkersuisut ajuusaarutigaaq, kisiannili suliaqartartussaavoq.

Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaata malitseqartinneqarnissaa pillugu Naalackersuisut nassuiaasiaminni tikkuarpaat, inissianik nammineerluni pigisanik niueruteqarnerup tamakkiisumik misissorneqarnissaa pingaaruteqartoq. Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaata malitseqartinneqarnissaa pillugu nassuiaammi, 2011-mi septembarimeersumi allassimavoq. "Inissianut nammineerluni pigisanut suliaasaqarfiup iluani (piginneqatigiilluni inissiat ilanngullugit) pisortat erniaqanngitsunik akilersugassaannngitsunillu taarsigassarsititsisarnerisa atorunnaarissaa pingaaruteqarluinnarpoq. Taarsigassarsititsisarnermut aqqissuussinerni maannakkut atornerqartuni atugarissaarnerusut inissianik imminut pilersornissamut soqutinninnerulersinneqarnissaannik kissaateqarneq tungavigineqarpoq. Kisiannili inissiani nammineerluni pigisani ineqarnermut akiliutit taamanikkut appasissorujussuummata (maannakkut appasissorujussuummata), inissiamik najukkamik nammineerluni pigisaqalernissaaq pilerinarnerulersinneqassappat, taarsigassarsinissamut periarfissat pitsaanerujussuit neqeroorutigineqarnerisigut, inissianut nammineerluni pigisanut aningaasartuutit ikilisinneqarnissaat pisariaqarsimavoq."

Naalackersuisut pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermut maleruagassatut inassuteqaataat, Akilerartarnermut Atugarissaarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaanut atatillugu ineqarnermut naalackersuinikkut ingerlatsinermi suliniutinut allanut atatillugu aammalu ilassutigalugu atuutsinneqalissapput.

Apeqquut 3:

UPA 2010/66-imut akissummi takuneqarsinnaavoq "Ileqqorissaarnissaa eqqarsaatigalugu oqaatigineqassaaq, Naalackersuisut inatsimmik pigisanik aalaakkaasunik inuussutissarsiutigalugu niueruteqarnissamik maleruagassiisussanik suliaqarnissamik maannakkorpiaq pilersaaruteqanngimmata? Naalackersuisut nassuiaaqquneqarput, tamatumunnga atatillugu "pigisanik aalaakkaasunik inuussutissarsiutigalugu niueruteqarnissaaq" isumaqartinneqarnerisigut, kiisalu taamatut oqariartuut UPA 2010/35 akuerineqarneranut atatillugu naapertuunnersoq.

"Inuussutissarsiutigalugu pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarneq" tassaavoq, illunik tuniagaqartut imaluunniit eqqartuussissuserisut inuussutissarsiuteqarnermik tungaveqarlutik illunik inissianilluunniit pisiniartunut tunisaqarniartunullu sullissinerat. Pigisanik aalaakkaasunik inuussutissarsiutigalugu niueruteqarnermut assersuutigalugu inuinnaat marluk akornanni, pigisanik aalaakkaasunik pisineq tunisinerluunniit pisisup imaluunniit tunisisup ingerlatarinngippagu, illumik inissiamilluunniit niueruteqarnissamik isumaqatigiissuteqarnerit ilaatinneqanngillat.

Naalackersuisut naliliinerat malillugu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermut inatsisip atuuttup nutarterneqarnissaa pigisanik aalaakkaasunik niueruteqarnermut maleruagassiisussinissamut sinnaakkutissatut naleqqutinngilaq. Taamatut pisoqassappat inatsisit attuumassutillit immikkut ittut aqqutigalugit tamanna pisariaqarpoq. Tamanna UPA2010/35-p akuerineqarnerani naapertuutinngitsoqartoq takuneqarsinnaanngilaq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Jens B. Frederiksen

/

Ove Karl Berthelsen